

STYRING AV KOMMUNENS PENGESTRØM

**FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT
2003**

INNHold

SAMMENDRAG.....	I
1. INNLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET	1
2. MÅLSETTINGEN MED PROSJEKTET	1
2.1 AVGRENSNINGER.....	2
3. ANVENDTE METODER I PROSJEKTET	3
3.1 DATAINNSAMLING.....	3
3.2 SÆRLIG OM LEVERANDØRUTBETALINGER.....	3
4. LEVERANDØRUTBETALINGER.....	4
4.1 VURDERINGSKRITERIER.....	4
4.2 FUNN/FAKTA	4
4.3 REVISJONENS VURDERING	7
5. TILSKUDD OG REFUSJONER	9
5.1 VURDERINGSKRITERIER.....	9
5.2 FUNN/FAKTA	9
5.3 REVISJONENS VURDERING	14
6. SKATT OG LÅNEBETJENING	15
6.1 VURDERINGSKRITERIER.....	15
6.2 FUNN/FAKTA	15
6.3 REVISJONENS VURDERING	18
7. INNTEKTER OG FAKTURERING	18
7.1 VURDERINGSKRITERIER.....	18
7.2 FUNN/FAKTA	19
7.3 REVISJONENS VURDERING	21
8. REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER.....	22
8.1 KONKLUSJON	22
8.2 ANBEFALINGER	23

VEDLEGG 1: OVERSIKT OVER BILAG FRA RAMMEAFTALELEVERANDØRER

SAMMENDRAG

Målsetting med prosjektet

Kontrollutvalget vedtok i møte 11.11.02 under sak 65/02 Nye forvaltningsrevisjonsprosjekt 2003, at revisjonen skulle gjennomføre et prosjekt om styring av kommunens pengestrøm. Formålet med prosjektet er å gi innspill til økonomisk effektivisering.

Revisjonen vil i denne rapporten undersøke om utvalgte pengestrømmer i Bærum kommune styres på en måte som sikrer raskest mulig innfordring av pengekrav og lengst mulig utsettelse av utbetalinger. Gjennomgående vil vi fokusere på hvorvidt det i kommunen er et potensiale for økte renteinntekter. Effektiv styring av pengestrømmene kan innebære økonomisk innsparing for kommunen.

Ved valg av pengestrømmer har vi fokusert på slike der det kan antas at god betalingsstyring kan virke inn på kommunens inntekter og utgifter. Her har vi tatt hensyn til kommunens påvirkningsmuligheter og den beløpsmessige størrelsen. Med tanke på at tiltak for forbedring av betalingsstyring ofte gir en begrenset gevinst på noen få rentedager, må pengestrømmer av en viss størrelse ha prioritet når forbedret styring vurderes.

Følgende hovedgrupper av pengestrømmer er gjenstand for våre undersøkelser:

1. Leverandørutbetalinger
2. Tilskudd og refusjoner
3. Skatt og lånebetjening
4. Inntekter og fakturering

Revisjonens vurdering

Etter revisjonens vurdering er det ikke tilfredsstillende at det i til sammen 55 av 120 fakturaer i vårt utvalg er oppgitt feil forfallsdato, eller at feilene i over 36 % av leverandørutbetalingene har medført rentetap for kommunen. Vi viser i rapporten at det kan være tilfeldigheter som styrer hvorvidt kommunen betaler en faktura for tidlig. Revisjonen mener slike tilfeldigheter bør unngås.

Revisjonen mener at kommunen bør ha et system som sikrer at en får de betalingsbetingelser en har krav på. Vi ser i rapporten at kommunen har utarbeidet retningslinjer, men vi mener at vår undersøkelse viser at disse ikke alltid følges. Det bør etter vår mening sørges for at retningslinjene følges bedre enn i dag slik at en sikrer at kommunen får de avtalte betalingsbetingelser.

Flere av de valgte tilskudd og refusjoner kan ikke kommunen påvirke i forhold til utbetalingsdato. For de resterende tilskuddene/refusjonene, vil forsinkelser fra kommunens side kunne medføre tapte renteinntekter. Etter revisjonens vurdering er det særlig ved innkreving av integreringstilskudd, fastlønnsstilskudd og refusjonskrav legevakten, at kommunen kan ha noe å hente ved at pengene kreves innbetalt tidligere.

De pengestrømmene revisjonen har sett på inn under skatt og lånebetjening, har kommunen etter vår vurdering god styring på. Når det gjelder skatteinntang, understreker vi på bakgrunn av anslåtte renteinntekter for 2002 på ca. 5,6 mill kroner, viktigheten av at en god praksis opprettholdes når det gjelder å ta forskudd til rett tid.

Revisjonen har ikke foretatt en generell vurdering av kommunens faktureringsrutiner, men vi har sett at rutinene for de utvalgte innbetalingene fungerer. Kommunen har god innfordring. Revisjonen påpeker likevel noen områder der kommunen kan ha muligheter til forbedring.

Samlet konklusjon

Revisjonens rapport viser at Bærum kommune har relativt god styring på de undersøkte kommunale pengestrømmene. Vi konkluderer med at det likevel kan være noe å hente ved å forbedre oppfølging av leverandørutbetalinger, innsendelse av krav på tilskudd og refusjoner, samt at deler av innfordringsprosessen ved kommunale inntekter kan vurderes.

Revisjonen mener at en detaljert gjennomgang kan avdekke et mer konkret rentetap for hver enkelt av kommunens inn- og utbetalinger enn denne rapporten gjør. Det er etter vår oppfatning et potensiale for høyere renteinntekter ved forbedring, også utover våre undersøkelser. Slik vi ser det, bør hvert enkelte tjenestested gå gjennom de pengestrømmer som gjelder deres virksomhet for å kartlegge eventuelle muligheter for større effektivitet.

Anbefalinger

1. Administrasjonen bør sikre at kommunens rutiner angående rammeavtaler og leverandørenes betalingsbetingelser følges.
2. Flyktninge- og innvandrerkontoret bør vurdere tiltak for å kartlegge aktuelle krav og oversende korrigeringsstilskudd til UDI tidligere for å unngå rentetap.
3. Rehabilitering Bekkestua bør vurdere tiltak for å samle inn krav og oversende dem til trygdekontoret tidligere.
4. Asker og Bærum legevakt bør vurdere tiltak for å kunne kreve inn refusjonskrav fra Asker kommune så tidlig som mulig etter at regnskapet er klart.
5. Administrasjonen bør vurdere om det er andre tjenestesteder i kommunen som har et forbedringspotensiale med hensyn til mer effektiv innkreving av variable tilskudd og refusjoner.
6. Administrasjonen bør vurdere om forfallsdato for innbetaling av oppholdsavgift for barnehager og skolefritidsordningen kan endres i den hensikt å oppnå økte renteinntekter.

August 2003

Per-Martin Svendsen
revisjonssjef

Morten Mjøltnes
fagansvarlig for forvaltningsrevisjon

1. INNLEDNING

Prosjektet er gjennomført fra april til august 2003 av Vera Hovelsen, Randi Rørnes, Ewa Milewska og Berit Slettum.

1.1 Bakgrunnen for prosjektet

Kontrollutvalget vedtok i møte 11.11.02 under sak 65/02 Nye forvaltningsrevisjonsprosjekt 2003, at revisjonen skulle gjennomføre et prosjekt om styring av kommunens pengestrøm. Formålet med prosjektet er å gi innspill til effektivisering.

2. MÅLSETTINGEN MED PROSJEKTET

I denne rapporten vil revisjonen undersøke om utvalgte pengestrømmer i Bærum kommune styres på en måte som sikrer raskest mulig innfordring av krav og lengst mulig utsettelse av utbetalinger. Vi vil fokusere på om kommunen har et potensiale for økte renteinntekter. Styres pengestrømmen effektivt slik at inntekter kreves inn så hurtig som mulig og utbetalingene utsettes i det lengste, kan dette innebære økonomisk innsparing for kommunen.

Likvide midler under behandling eller i transport internt eller utenfor kommunen, kan medføre unødig kapitalbinding og økte rentekostnader/tapte renteinntekter. Midlene kan i noen tilfeller frigjøres med relativt enkle tiltak. Slike tiltak kan være å effektivisere faktureringsrutinene, sende inn krav om tilskudd og refusjoner hurtigere, samt benytte effektive utbetalingsinstrumenter.

Rapporten tar for seg tall og utbetalinger fra 2002. I Bærum kommune løp det i 2002 pengestrømmer på ca. 12 mrd kroner gjennom virksomhetene. Pengestrømmene kan inndeles omtrent som følger¹:

Innbetalinger	Mill kroner	Utbetalinger	Mill kroner
Skatteinngang	2.362	Lønn og sosiale utgifter	2.172
Salgsinntekter	1.221	Arbeidsgiveravgift	302
Rammetilskudd og andre statlige overføringer	620	Kjøp av varer/tjenester til egen produksjon	2.132
Overføringer med krav til motytelse	1.314	Finansutgifter	888
Andre innbetalinger	621	Andre utbetalinger	644
Sum innbetalinger	6.138	Sum utbetalinger	6.138

Effektiv styring av pengestrømmene med tanke på hurtigst mulig innkreving og lengst mulig utsettelse av utbetalinger, kan ha stor økonomisk betydning for kommunen. Spesielt vil effektiv betalingsstyring være viktig i perioder med høyt rentenivå. Et illustrerende eksempel kan være å beregne den årlige rentegevinsten ved gjennomsnittlig 1-dags forbedring av styringen av samtlige pengestrømmer. Et slikt tiltak vil med en kalkulasjonsrente på 6 % utgjøre følgende²:

$$12.276.000.000 \text{ kroner} * 0,06 * 1 / 360 = \underline{2.046.000 \text{ kroner.}}$$

¹ Tallene er hentet fra driftsregnskapet.

² Revisjonen benytter en rentesats på 6 % gjennomgående i rapporten.

Innsparingspotensialet for den enkelte pengestrøm vil isolert sett ofte fremstå som begrenset. Imidlertid kan totaleffekten av flere tiltak relatert til mange pengestrømmer, gi vesentlige gevinster. Oppnådd gevinst ett år er også et uttrykk for gevinstpotensialet hvert år fremover.

I rapporten har vi søkt å velge ut pengestrømmer der god betalingsstyring antas å ha en viss innvirkning på kommunens renteinntekter. En faktor som bør pekes på i denne sammenhengen er variasjonen i påvirkningsmulighetene mellom de enkelte pengestrømmene. Eksempelvis har kommunen mulighet til å påvirke utbetalinger til leverandører og innbetaling av ulike tilskudd og refusjoner.

En annen viktig faktor ved valg av pengestrømmer, er den beløpsmessige størrelsen. Med tanke på at tiltak for forbedring av betalingsstyring ofte gir en begrenset gevinst på noen få rentedager, må pengestrømmer av en viss størrelse ha prioritet når forbedret styring vurderes.

Vi har med utgangspunkt i det ovennevnte valgt ut følgende pengestrømmer for undersøkelsen:

1. Leverandørutbetalinger
2. Tilskudd og refusjoner
3. Lånebetjening og skatt
4. Inntekter og fakturering

2.1 Avgrensninger

Noen pengestrømmer vil i liten grad kunne påvirkes. Et eksempel på dette er lønnsutbetalinger der betalingstidspunktet er fastsatt i overenskomst mellom arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Vi har følgelig ikke gått nærmere inn på å vurdere styring av lønnsutbetalinger i kommunen, selv om disse er beløpsmessig betydelige.

Revisjonen har i prosjektet heller ikke sett på refusjon av sykepenger og fødselspenger. Bærum kommune mottok ca. 130 mill kroner i slike refusjoner fra trygdekontoret i 2002. Vi har snakket med lønnsenheten om hvilken styring kommunen har med disse pengestrømmene. Når lønnsenheten mottar krav om refusjon fra tjenestestedene, sender de kravet videre til trygdekontoret fortløpende samtidig som rett beløp overføres tjenestestedet. Trygdekontoret utbetaler refusjonen til lønnsenheten så snart de har godtatt kravet. Refusjon av sykepenger og fødselspenger er pengestrømmer som kommunen ikke har stor muligheter til å påvirke, og revisjonen har av den grunn valgt ikke å se nærmere på disse utbetalingene. Det som kan være et problem, er at tjenestestedene sender inn sine krav til lønnsenheten sent. Dette vil revisjonen ikke komme nærmere inn på i prosjektet.

Revisjonen undersøker ikke hvordan kommunen generelt håndterer de penge- og obligasjonslån som er tatt opp.

3. ANVENDTE METODER I PROSJEKTET

3.1 Datainnsamling

Revisjonen har i stor grad benyttet kommunens datasystemer for innsamling av data til denne rapporten. Vi har innhentet tall og opplysninger fra LIS-økonomi³, leverandørreskontroen, oversikt på intranettet over kommunens rammeavtaler og Idea⁴.

Der vi har hatt behov for ytterligere informasjon eller utfyllende opplysninger har vi tatt kontakt med respektive tjenestested. Vi har hatt møte med representanter fra regnskapskontoret, vann og avløp, kommunekassen, samt boligkontoret. Videre har vi hatt kontakt via telefon og/eller e-post med lønnsenheten, flyktninge- og innvandrerkontoret, Asker og Bærum legevakt, Bekkestua rehabilitering, eiendomsforvaltningen, økonomienheten, skolekontoret, barnehagekontoret og barnevernet.

3.2 Særlig om leverandørutbetalinger

Når det gjelder leverandørutbetalinger, har vi undersøkt utbetalinger til leverandører av varer og tjenester innen art 1-3 i LIS-økonomi som kommunen har rammeavtale med. Vi har valgt å se på rammeavtaler fordi kommunen i disse har avtalt betalingsbetingelser som ligger fast over en lengre tid. I tillegg er tilgangen på avtaletekstene god da rammeavtalene er lagt ut på intranettet. Art 1-3 er valgt fordi disse gjelder kommunens kjøp av varer og tjenester

Til sammen ble det foretatt 30710 leverandørutbetalinger over rammeavtaler i 2002. Vi har ved hjelp av dataprogrammet Idea foretatt et tilfeldig utvalg på 100 av disse utbetalingene. Ved et slikt tilfeldig utvalg er det mulig si noe om kommunens samlede utbetalinger til rammeavtaleleverandører. Som et supplement til dette utvalget, har vi tatt et tilfeldig utvalg på 20 utbetalinger der beløpet overstiger 100.000 kroner. Disse er valgt for å undersøke om det er ulik praksis etter størrelsen på utbetalt beløp. Til sammen ble det foretatt 122 utbetalinger til rammeavtaleleverandører i 2002 der beløpet oversteg 100.000 kroner.

Revisjonen har innhentet bilag til de 120 utvalgte utbetalingene til rammeavtaleleverandører. Vi har registret informasjon relevant for prosjektet inn i Excel-regneark, dvs. fakturadato, forfallsdato som leverandørene har oppgitt på fakturaen, hvorvidt leverandørene har oppgitt betalingsbetingelse, samt den forfallsdato kommunen har registret inn i betalingssystemet⁵. Videre har vi gått gjennom rammeavtalene kommunen har inngått, og registrert i regnearket den betalingsbetingelse kommunen har avtalt med de aktuelle leverandørene. På denne måten kunne vi enkelt undersøke hvorvidt den forfallsdato som er oppgitt på fakturaen er i henhold til rammeavtalen med leverandøren.

Revisjonen mener et tilfeldig utvalg på 100 utbetalinger er tilstrekkelig til at det kan foretas en vurdering av hvordan praksis er for leverandørutbetalinger innen rammeavtaler generelt. Ved å foreta et supplerende utvalg på 20 av de 122 største utbetalingene vil vi i tillegg kunne si noe om praksis er forskjellig når det dreier seg om store beløp.

³ Bærum kommunes økonomisystem.

⁴ Et data-analyse-program og et anerkjent revisjonsanalyseverktøy. Vi har hentet data fra kommunens økonomisystem via WinSvar (egenutviklet uttrekksprogram) til Idea for analyse.

⁵ I vårt utvalg stemmer oppgitt og registrert forfallsdato overens i alle bilagene.

4. LEVERANDØRUTBETALINGER

I noen avsnitt fremstiller vi klare kriterier fra lovverk eller internt regelverk for hvordan den enkelte pengestrøm skal foregå. Der dette ikke er aktuelt, vil det underliggende kriteriet være mest mulig effektiv styring av pengestrømmen for å unngå å tape renteinntekter.

4.1 Vurderingskriterier

Revisjonen har sett nærmere på utbetalinger til leverandører kommunen har rammeavtale med. Rammeavtaler er avtaler kommunen har fremforhandlet og inngått med utvalgte leverandører av varer og tjenester kommunen har et omfattende behov for i sin virksomhet. Avtalene går over flere år med muligheter for forlengelse, og skal blant annet gi kommunen lave priser og gode betalingsbetingelser.

Totalt har kommunen inngått 177 rammeavtaler, hvorav betalingsbetingelsene i 138 er fri måned + 30 dager, i 35 avtaler netto per 30 dager, i 3 fri måned + 15 dager, mens det i den siste er avtalt netto per 45 dager⁶.

Revisjonen vil med gjennomgangen i dette avsnittet undersøke om det er samsvar mellom betalingsbetingelsene i de inngåtte rammeavtalene og mottatt faktura. Det er en risiko for at leverandørene gir kommunen kortere betalingsfrist enn det som er avtalt. Betaler kommunen fakturaene for tidlig i forhold til det som følger av rammeavtalene, vil det innebære rentetap⁷.

Revisjonen oppstiller følgende kriterier som grunnlag for undersøkelsene:

⇒ Kommunen skal ha de betalingsbetingelsene som er avtalt i rammeavtalene

⇒ Kommunen bør sikre at de avtalte betalingsbetingelsene blir oppnådd

4.2 Funn/fakta

4.2.1 *Kommunen skal ha de betalingsbetingelsene som er avtalt i rammeavtalene*

Leverandørutbetalinger vil i stor grad være en av de utgående pengestrømmer som kommunens tjenestesteder har mulighet til å påvirke. Vi vil i dette avsnittet se nærmere på utbetalinger til rammeavtaleleverandører som er foretatt i forbindelse med kjøp av varer og tjenester innen art 1-3⁸ i LIS-økonomi⁹.

I 2002 hadde kommunen 30710 utbetalinger på noe under 184 mill kroner til leverandører på rammeavtaler. 1 dags feil forfallsdato på samtlige utbetalinger, vil med en kalkulasjonsrente på 6 % utgjøre et tap av renteinntekter på 30.667 kroner¹⁰. De utbetalingene som ble foretatt til rammeavtaleleverandører i 2002 fordeler seg beløpsmessig på følgende måte:

⁶ Revisjonen har hentet disse opplysningene fra kommunens intranettsider i mai 2003.

⁷ Skjer utbetalingene for sent, vil kommunen risikere morarente. Vi har ikke undersøkt eller vurdert risikoen for morarente.

⁸ Art 1 og 2 omfatter kjøp av varer og tjenester til egen produksjon, mens art 3 omfatter kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunens produksjon.

⁹ Bærum kommunes økonomisystem.

¹⁰ 184 mill kroner * 0,06 * 1 / 360 = 30.667 kroner.

RAPPORT: STYRING AV KOMMUNENS PENGESTRØM

Fra kroner	Til kroner	Antall utbetalinger	Utbetalinger i %	Samlet kronebeløp
0	50 000	30 369	98,90 %	
50 000	100 000	219	0,71 %	145.146.330,-
100 000	150 000	40	0,13 %	
150 000	200 000	21	0,07 %	
200 000	250 000	19	0,06 %	
250 000	300 000	10	0,03 %	
300 000	500 000	16	0,05 %	
500 000	1 000 000	3	0,01 %	
1 000 000	1 500 000	13	0,04 %	38.612.763,-
		30 710 ¹¹	100,00 %	183.759.093,-

Av de 30710 utbetalingene har revisjonen foretatt to utvalg¹²:

1. Et tilfeldig utvalg på 100 utbetalinger som samlet beløper seg på 583.130 kroner.
2. Et tilfeldig utvalg på 20 av de 122 utbetalingene der beløpet overstiger 100.000 kroner, som samlet beløper seg på 9.169.008 kroner¹³.

Dette betyr at utbetalingene til rammeavtaleleverandører som revisjonen har sett på, beløper seg samlet på 9.752.138 kroner, dvs. 5,3 % av alle utbetalingen til slike leverandører.

Ved gjennomgangen av bilag har revisjonen undersøkt hvilke betalingsbetingelser som oppgis på fakturaen fra leverandør, og sammenlignet den med forfallsdato i den inngåtte rammeavtalen. På denne måten kan vi undersøke om kommunen har noe potensiale for økte renteinntekter ved at alle fakturaer betales etter avtalte betingelser.

Av utvalget på 100 fakturaer har revisjonen sett at leverandørene på 42 fakturaer har oppgitt feil forfallsdato i forhold til rammeavtalen, enten ved angivelse av selve forfallsdatoen eller ved uriktig betalingsbetingelse som sådan. I 33 tilfeller har feilene medført at kommunen har betalt fakturaen for tidlig. Vi har sett at antall dager feil i forfallsdato er fra 1 til 40 dager og fordeler seg slik:

1-10 dager feil: 11 utbetalinger

11-20 dager feil: 13 utbetalinger

21-30 dager feil: 8 utbetalinger

31-40 dager feil: 1 utbetaling

Gjennomsnittlig har utbetalingene blitt foretatt 4,74 dager for tidlig.

I de 9 resterende fakturaene er det oppgitt feil betalingsbetingelse på netto per 30 dager (hvor det skulle vært fri måned + 30 dager), men hvor forfallsdato likevel har blitt riktig. Dette fordi leverandørens fakturadato er den siste i en måned og frist for innbetaling den siste i påfølgende måned. Her ville ikke betingelse på fri måned + 30 dager gitt annen forfallsdato. Feil vil her kunne oppstå der leverandørens fakturadato ikke er siste i en måned.

33 feilutbetalinger av 100 utbetalinger i utvalget tilsier at 33 % av alle kommunens utbetalinger til rammeavtaleleverandører innen art 1-3 i 2002 er tilsvarende feil. Dette innebærer at i overkant av 60 mill kroner er betalt ut for tidlig.

¹¹ I tillegg var det i 2002 768 kreditnotaer mot rammeavtaleleverandører. Disse har vi ikke sett nærmere på.

¹² Se nærmere om fremgangsmåten for utvalget i avsnitt 3 om datainnsamling.

¹³ Ved en slik fremgangsmåte er det en mulighet for at de siste 20 ville overlape de første 100. Dette har likevel ikke skjedd i vårt utvalg.

Revisjonen undersøkte videre hvorvidt de 20 tilfeldig valgte utbetalinger på beløp over 100.000 kroner er betalt på rett forfallsdato i forhold til betalingsbetingelser oppgitt i rammeavtalene. Ved gjennomgangen her fant revisjonen at det er feil i 13 fakturaer, hvorav 11 har ført til for tidlig utbetalingsdato i forhold til rammeavtale. Antall dager feil i forfallsdato er fra 1 til 40 dager og fordeler seg slik:

1-10 dager feil: 6 utbetalinger

11-20 dager feil: 1 utbetaling

21-30 dager feil: 4 utbetalinger

Gjennomsnittlig har utbetalingene blitt foretatt 7,45 dager for tidlig. I tillegg er det i 2 utbetalinger oppgitt feil betalingsbetingelse, men hvor forfallsdato på tross av dette har blitt riktig (se redegjørelse over).

Av de 20 fakturaene over 100.000 kroner, er 11 betalt på for tidlig forfallsdato, dvs. 55 % av fakturaene. Dersom alle de 122 utbetalingene på beløpet over 100.000 kroner ble betalt 7,45 dager tidlig, utgjorde det et rentetap for kommunen i 2002 på 47.944 kroner¹⁴.

I henhold til dette er vi kommet til et mulig rentetap:

30588 fakturaer av 145,1 mill kroner med 6 % renter i 4,74 dager gir	114.666 kroner ¹⁵
122 fakturaer av 38,6 mill kroner med 6 % i 7,45 dager gir	+ 47.944 kroner
Totalt rentetap:	= <u>162.810 kroner</u>

I utvalget er det noen leverandører som går igjen der forfallsdato ikke stemmer overens med rammeavtalens betalingsbetingelser. Revisjonen har sett nærmere på tre leverandører med flere bilag i det totale utvalget og regnet ut gjennomsnittlig antall dager feil i forfallsdato. Ved å se på det samlede beløp kommunen utbetalte til den aktuelle leverandør i 2002, kan vi anslå et rentetap for alle utbetalingene:

1) I 2002 utbetalte kommunen 27.867.027 kroner til Transportsentralen AB A/L. Av vårt utvalg på 120 bilag, er 8 fra dette firmaet. Gjennomsnittlig antall dager feil forfallsdato i de 8 utbetalingene er 16,6 dager. Alle fakturaene opererer med netto per 30 dager som betalingsbetingelse, mens det i rammeavtalen står fri måned + 30 dager. Dersom forfallsdatoen var tilsvarende feil i alle utbetalingene til Transportsentralen for 2002, tapte kommunen 77.099 kroner i renteinntekter¹⁶ på denne leverandøren.

2) Kommunen utbetalte 10.256.378 kroner til Westaff Vikartjenester i 2002. 4 av 120 bilag, er utbetalinger til dette firmaet. Gjennomsnittlig feil i forfallsdato er 20,8 dager. Fakturaene gir betalingsbetingelse netto per 15 dager, mens rammeavtalen sier fri måned + 30 dager. Med samme forutsetning som over, kan kommunen i 2002 ha tapt 35.555 kroner i renteinntekter på utbetalingene til Westaff¹⁷.

3) Utbetalingene til Brødrene Dahl AS var på 4.755.374 kroner. Vi har sett 5 bilag der gjennomsnittlig feil i forfallsdato er 10,2 dager. Gitt betalingsbetingelse er netto per 30 dager, mens rammeavtalen sier fri måned + 30 dager. Tapte renteinntekter blir 8084 kroner¹⁸.

¹⁴ 38.612.763 kroner * 0,06 * 7,45 / 360 = 47.944 kroner

¹⁵ 145.146.330 kroner * 0,06 * 4,74 / 360 = 114.666 kroner

¹⁶ 27.867.027 kroner * 0,06 * 16,6 / 360 = 77.099 kroner

¹⁷ 10.256.378 kroner * 0,06 * 20,8 / 360 = 35.555 kroner

¹⁸ 4.755.374 kroner * 0,06 * 10,2 / 360 = 8084 kroner

Samlet anslått rentetap for de tre leverandørene:

Leverandør	Rentetap i kroner
Transportsentralen	77.099
Westaff Vikartjeneste	35.555
Brødrene Dahl	8.084
Mulig rentetap	120.738

4.2.2 Kommunen bør sikre at de avtalte betalingsbetingelsene blir oppnådd

Bærum kommune har utarbeidet retningslinje for fakturabehandling der formålet er å sikre nødvendig kontroll av faktura og registreringer i anvisningsbildet slik at feilposter og feilutbetalinger unngås¹⁹.

I forhold til rammeavtaler er det særlig noen punkter som er interessante. Under punkt 5.2 fremkommer at den som kontrollerer fakturaen bør *ha kjennskap til evt. rammeavtale, ...* Videre står det at den som skal attestere må kontrollere at leverings- og betalingsbetingelser er i henhold til rammeavtale med leverandøren.

Retningslinjens punkt 5.3 sier at attestert faktura skal sendes regnskapsansvarlig for registrering i økonomisystemet. Denne skal fylle ut anvisningsbilaget i henhold til beskrivelse: Anvisningsbilaget – feltbeskrivelser²⁰.

Revisjonen har sett at det på anvisningsbilaget ikke er noe felt der det fremkommer eller kan fylles inn hvorvidt kommunen har rammeavtale med leverandøren, dvs. annet enn leverandørnummeret. Dette nummeret forteller ikke i seg selv om det eksisterer rammeavtale med leverandøren. Det fremkommer heller ikke hvilke betalingsbetingelser som gjelder. Det som derimot skal føres inn, er forfallsdato slik den fremkommer på faktura fra leverandør.

Til forklaring på punkt 12 om forfallsdato står følgende: *Feltet fylles ut med den forfallsdato som er oppgitt på fakturaen. Det er viktig at forfallsdato blir riktig utfylt slik at vi betaler til rett tid og unngår rentenotaer. Dersom det er for stort avvik mellom fakturadato og dato for mottak av fakturaen bør en vurdere forfallsdato. Leverandøren bør i så fall kontaktes.*

4.3 Revisjonens vurdering

4.3.1 Kommunen skal ha de betalingsbetingelsene som er avtalt i rammeavtalene

Revisjonen har sett at det i til sammen 55 av 120 fakturaene er oppgitt feil forfallsdato i forhold til det som er avtalt i rammeavtalene med leverandørene. I 44 utbetalinger, dvs. 36 % av fakturaene, har feilen medført for tidlig utbetaling fra kommunens side. Etter revisjonens vurdering er det ikke tilfredsstillende at en såpass stor andel av fakturaene inneholder feil i forhold til forfallsdato, eller at feilene har medført rentetap for kommunen.

Revisjonen har anslått et rentetap på nærmere 163.000 kroner for 2002. Risikoen for større rentetap gjør at vi mener at kommunen bør ha en bedre praksis ved leverandørutbetalinger. Fordi det ikke er noen systematikk i størrelsene på fakturabeløpene, vil det være vanskelig å

¹⁹ Punkt 1.

²⁰ Vedlegg til retningslinje for fakturabehandling.

anslå det faktiske tapet når det gjelder for tidlig utbetaling til leverandører. En dags feil utbetaling utgjør lite uansett fakturabeløp. Det revisjonen mener er verd å påpeke, er antallet fakturaer med feil betalingsbetingelse. Vårt utvalg viser at 33 % av fakturaene har slike feil. Dette mener vi kommunen bør ha systemer for å fange opp og påpeke overfor leverandørene.

Vi har sett at det forekommer feil i fakturaene. Av den grunn vil det i mange tilfeller være tilfeldigheter som har betydning for antall dager fakturaen blir betalt feil. Dersom en leverandør oppgir netto per 30 dager der det skulle vært fri måned + 30 dager, kan feilen i verste tilfelle utgjøre 29 dager for kommunen. Dersom leverandøren benytter netto per 15 dager, som vi har sett et eksempel på, kan feilen utgjøre opptil 44 dager. Et illustrerende regnestykke er forskjellen på 1, 29 og 44 dagers feil forfallsdato på et beløp på 10 mill kroner. Rentetapet utgjør da henholdsvis 1.666, 48.333 og 73.333 kroner.

Det er ikke bare kommunens ansvar å følge opp hvilke betalingsbetingelser som gis. Når det viser seg at kommunen ikke kan stole på at en får de rette betingelsene, og dette medfører rentetap, mener revisjonen at kommunen bør ta opp dette med leverandørene og få det rettet.

Når det gjelder utvalget på 20 utbetalinger over 100.000 kroner, er andel feil større enn for det tilfeldige utvalget på 100. Vi mener det er betenkelig at feilene er flere når det dreier seg om de store beløpene, fordi betydningen av feil her kan utgjøre større rentetap enn feil i de mindre utbetalingene.

Alt i alt mener revisjonen at våre undersøkelser når det gjelder leverandørutbetalinger tilsier et behov for innskjerping av rutineene for og oppfølgingen av avtalte betalingsbetingelser. Vi mener kommunen på en bedre måte bør sikre at utbetalingene skjer på rett dato.

4.3.2 *Kommunen bør sikre at de avtalte betalingsbetingelsene blir oppnådd*

Revisjonen mener at kommunen bør ha et system som sikrer at en får de betalingsbetingelser en har krav på. Ved fakturabehandling, mener vi det bør være mulig for tjenestestedene å sjekke hvorvidt det er inngått rammeavtale med den leverandør en har benyttet. Ofte vil det være slik at vedkommende leverandør er brukt nettopp fordi det finnes en slik rammeavtale.

Når det gjelder rammeavtaler, har vi sett at det ved fakturabehandling skal kontrolleres hvorvidt kommunen har avtale med aktuell leverandør og at betalingsbetingelsene skal sjekkes opp mot avtalen. Dette skulle etter revisjonens vurdering tilsi at vi fant få feil ved vår gjennomgang. I og med at undersøkelsen viser høy andel feilutbetalinger i de to utvalgene, mener vi at bruken av retningslinjene ikke fungerer tilfredsstillende.

Dette kan slik revisjonen ser det, ha med at anvisningsbilaget ikke har noe felt til registrering av om kommunen har rammeavtale med aktuelle leverandør. Det fremkommer heller ikke av retningslinjen hvordan det er tenkt at eksistensen av rammeavtale kan sjekkes. Dersom en må registrere at en har sjekket opp mot eventuell rammeavtale, vil det være enklere å påse at dette er kontrollert. Av punkt 3 i feltbeskrivelse for anvisningsbilaget fremkommer at det automatisk settes kryss dersom leverandøren benytter seg av et faktoreringselskap²¹. Dette kunne etter vår vurdering være et system også for leverandører kommunen har rammeavtale med.

²¹ Et selskap som tar seg av innfordring på vegne av leverandøren.

Feltbeskrivelsen av anvisningsbilaget er vedlegg til retningslinje for fakturabehandling. Ser en disse i sammenheng, er det etter revisjonens vurdering en manglende fokusering på at leverandørens forfall kan være for tidlig. Det sies at forfallsdato må fylles ut riktig slik at faktura betales til rett tid og rentenotaer unngås, men ikke noe om kostnaden med å betale for tidlig. Revisjonen mener det er viktig at kommunen ikke betaler for tidlig og taper renteinntekter, og at dette bør nevnes i rutinen.

5. TILSKUDD OG REFUSJONER

Bærum kommune mottar overføringer både med og uten krav til motytelse²². Motytelse er at kommunen må utføre en bestemt jobb eller tjeneste for å være berettiget den aktuelle overføringen. Overføringer uten motytelse er for eksempel rammetilskudd, som utbetales alle landets kommuner fra Kommunal- og regionaldepartementet etter årlig fastlagte satser.

5.1 Vurderingskriterier

Revisjonen ønsker i dette avsnittet å undersøke om kommunen i 2002 mottok utvalgte tilskudd og refusjoner til rett dato og så tidlig som mulig for å oppnå maksimale renteinntekter på beløpene. Dette kriteriet er felles for de tilskudd og refusjoner vi ser på.

Noen tilskudd mottar kommunen som nevnt i faste terminer det ikke er mulig å påvirke. Andre er mer tidsubestemte som må søkes om/kreves når oppsatte kriterier er oppfylt. For å unngå rentetap, er det viktig at en er tidligst mulig ute med innkreving av de sistnevnte.

Revisjonen har valgt å undersøke følgende tilskudd og refusjoner i dette avsnittet:

- Rammetilskudd.
- Integreringstilskudd.
- Fastlønnstilskudd for fysioterapeuter.
- Oppstartingsstilskudd og kompensasjonstilskudd.
- Refusjonskrav legevakten.
- Statlige overføringer til barnehager.
- Statlige overføringer til skolefritidsordningen.

5.2 Funn/fakta

5.2.1 *Rammetilskudd*

Bærum kommune mottok i 2002 kroner 326.169.635 i rammetilskudd fra Kommunal- og regionaldepartementet²³.

Tilskuddene utbetales årlig fra departementet i 10 like store terminer den 5. i hver måned unntatt august og desember. Dersom den 5. er en lørdag eller søndag utbetales rammetilskuddet siste virkedag forut for disse dagene. I 2002 utgjorde dette følgende datoer for innbetaling av rammetilskudd til kommunen: 4. januar, 5. februar, 5. mars, 5. april, 3. mai, 5. juni, 5. juli, 5. september, 4. oktober og 5. november. Revisjonen har ved stikkprøver for juni og oktober sett at rammetilskuddet for 2002 ble utbetalt på rett dato 05.06 og 04.10.

²² Art 7 og 8 i LIS-økonomi.

²³ Tall fra kommunens økonomisystem

5.2.2 **Integreringstilskudd**

I 2002 mottok kommunen 34.941.000 kroner i integreringstilskudd fra Utlendingsdirektoratet (UDI). Integreringstilskudd er et 5-årig tilskudd som mottas ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Tilskuddet skal dekke kommunens gjennomsnittlige utgifter i bosettingsåret og de fire påfølgende år. For hver person Bærum kommune bosetter, mottar de et integreringstilskudd på 376.000 kroner. Dette fordeles over de fem årene tilskuddet gjelder for.

Utlendingsdirektoratet utbetaler det totale tilskuddet dels i fastsatte terminbetalinger og dels som enkeltvis utbetalinger basert på korrigeringskrav fra kommunen.

Integreringstilskudd År-1²⁴ utløses etter søknad fra kommunen ved bosetting som behandles fortløpende. Utbetaling av dette tilskuddet i 2002 gjaldt flyktninger bosatt samme år. Pengene overføres kommunens bankkonto, samtidig som kommunen mottar et brev med liste over personer som har utløst integreringstilskudd.

Integreringstilskuddet År 2-5 som ble utbetalt i 2002, omfatter førstegangsbosatte i 1998-2001²⁵. Tilskuddet utbetales på grunnlag av samkjøring mellom UDIs Flyktningregister og Det Sentrale Personregister (DSP). I følge rundskriv²⁶ fra UDI, ble integreringstilskuddet År 2-5, for årgangene -98, -99, -00 og -01, utbetalt i 4 terminer i 2002. Termindatoene var 15. mars, 17. juni, 16. september og 6. desember, der hvert termin for Bærum kommune utgjorde 8.735.250 kroner. Dette er utbetalinger kommunen ikke kan påvirke i forhold til dato for utbetaling. Revisjonen har sett at pengene er utbetalt til rett dato.

Kommunen mottar et brev fra UDI ved alle terminutbetalingene. Ved utbetalingen i mars er også vedlagt DSP-lister over de personer som ifølge personregisteret er bosatt i kommunen. Kommunen må gjennomgå utbetalingene og listene nøye og eventuelt sende krav om korrigeringskrav dersom det tildelte tilskuddet ikke stemmer overens med det kommunen mener en har krav på. Korrigeringskravene kan gjelde både År 1 og År 2-5, og kan inneholde krav om utbetaling av tilskudd for en eller flere personer.

UDI har ikke frist for når de må ha mottatt korrigeringskrav, men kommunen kunne ikke regne med å få ferdigbehandlet sine krav for 2002 hvis UDI mottok dem etter 1. oktober.

Revisjonen har sett nærmere på de enkeltvis tilskuddene basert på korrigeringskrav. Kommunen mottok 17,4 mill kroner i slike tilskudd i 2002, se oversikten nedenfor.

²⁴ Det vil si det første året flyktningen er registrert som innbygger i Bærum kommune.

²⁵ Utbetalingene for År 2 gjaldt de som bosatte seg i 2001, År 3 de som bosatte seg i 2000 osv.

²⁶ Rundskriv 24/02 ADA: Integreringstilskudd for år-1 og år 2-5 i 2002.

Integreringstilskudd utover terminutbetalingene	Utbetalt dato	Krav datert	Gjelder for²⁷
2 040 000	14.05.	12.04.	År 1 for 2001
375 000	14.05.	12.04.	År 1 for 2000
2 890 000	28.05.	26.04.	År 1 for 2000-2002
1 609 000	08.08.	28.05.	År 2-5 for 2001/2002
510 000	08.08.	28.05.	År 1 for 2001
535 000	24.09.	28.08.	År 2-5 for 2001/2002
4 955 000	24.09.	28.08.	År 1 for 2001/2002
4 512 000	20.12.	29.11.	År 1 for 2001/2002 og År 2 for 2002
17 426 000			

De nevnte kravene gjelder for ulike integreringsår og ulike årstall. Revisjonen har sett nærmere på de tilhørende bilag til utbetalingene for å kartlegge eventuelle forsinkelser fra kommunens side når det gjelder å sende inn kravene til UDI. Vi har valgt å foreta en utregning av eventuelt rentetap på to utbetalinger som synes å være forsinket:

A) Utbetalingen på 2.040.000 kroner gjelder for 24 personer som bosatte seg i kommunen i 2001 og ble utbetalt i mai 2002. Hadde kommunen sendt disse kravene i januar og utbetalingen skjedd i februar, utgjør rentetapet ved utbetaling i mai 30.600 kroner²⁸.

B) Utbetalingen på 375.000 kroner gjelder for 5 personer som bosatte seg i kommunen i 2000. Hadde kommunen sendt disse kravene i januar 2001 og utbetalingen skjedd i februar samme år, utgjør rentetapet ved utbetaling i mai 2002 kroner 28.125²⁹.

Det er flere av tilskuddene som kan synes forsinket. Det er særlig verd å merke seg utbetalinger for 2000 og utbetalinger for 2001 som har skjedd sent på året i 2002. Revisjonen har valgt å ikke gå nærmere inn på bakgrunnen for tidspunktet for enkeltutbetalingene. Ser vi derimot på det samlede beløp av korrigeringsstilskudd utbetalt i 2002, kan vi anslå et tap av renteinntekter til 87.130 kroner³⁰ dersom kommunen hadde sendt inn hvert av kravene én måned tidligere³¹.

Flyktninge- og innvandrerkontoret i Bærum samler opp kravene overfor UDI etter hvert som de blir kjent, og sender dem i puljer til direktoratet. Det kan være flere grunner til at krav blir sendt sent³². Flyktninger bosetter seg i kommunen gjennom hele året, både på bakgrunn av vedtak fra UDI og ved selvbosettelse, for eksempel ved flytting mellom kommuner³³. Før kommunen kan kreve korrigeringsstilskudd, må det foreligge gyldig og endelig vedtak³⁴ om bosettelse eller melding fra UDI om at noen er selvbosatt. Flyktninge- og innvandrerkontoret følger med på hvem det kan kreves tilskudd for, men opplyser at kapasitetsmangel i en del

²⁷ År 1 betyr at de personene beløpet gjelder for bosatte seg dette året. År 2-5 betyr at personene bosatte seg 2-5 år før det angitte årstallet. Av de angitte beløp er de ingen utbetalinger for År 4 eller År 5.

²⁸ 2.040.000 kroner * 0,06 * 90 / 360 = 30.600 kroner.

²⁹ 375.000 kroner * 0,06 * 450 / 360 = 28.125 kroner.

³⁰ 17.426.000 kroner * 0,06 * 30 / 360 = 87.130 kroner.

³¹ Beløpet blir 75.055 kroner dersom en kun regner med de 6 utbetalingene der vi ikke har foretatt egen utregning over.

³² Telefonsamtale med en representant fra Flyktninge- og innvandrerkontoret.

³³ Ved flytting i løpet av året fordeles det årlige tilskuddet mellom fraflyttings- og tilflyttingskommunen etter UDIs fastlagte satser. I 2002 mottok Bærum kommune 1.525.418 kroner i slik refusjon fra andre kommuner.

³⁴ Dersom UDI fatter et midlertidig vedtak, må kommunen vente på det endelige vedtaket før en kan sende krav om integreringstilskudd.

tilfeller kan være årsaken til sendt innsendte krav. På spørsmål om det er mulig for kommunen å sende noen krav på et tidligere tidspunkt fikk revisjonen positiv bekreftelse på dette.

5.2.3 Fastlønnstilskudd for fysioterapeuter

Etter lov om folketrygd³⁵ § 5-21 yter trygden fastlønnstilskudd som delvis skal dekke kommunens utgifter til fast ansatte fysioterapeuter.

Kommunen sender krav om fastlønnstilskudd for fysioterapeuter til trygdekontoret to ganger i året, dvs. for et halvt år av gangen. Kravet for første halvår gjelder dermed fra januar til juni, mens andre halvår gjelder juli til desember.

Krav om fastlønnstilskudd sendes fra Rehabilitering Bekkestua. Krav for 2. halvår i 2001 på 2.319.456 kroner ble sendt 4. april 2002, dvs. tre måneder etter periodens utløp. Krav for 1. halvår i 2002 på 2.115.312 kroner ble sendt 7. november 2002, fire måneder etter perioden.

På spørsmål om hvorfor kravene sendes så sent i forhold til perioden de gjelder for, har revisjonen fått opplyst³⁶ at det tar tid å samle inn alle kravene kommunen kan kreve tilskudd for. Det ble videre opplyst at trygdekontoret ikke har faste frister for utbetaling, men at denne skjer umiddelbart etter mottatt krav fra kommunen.

Revisjonen har regnet ut hva en måneds forsinkelse på utbetalingene fra trygdekontoret som ble foretatt i 2002³⁷ utgjorde i tapte renteinntekter. En slik forsinkelse på begge kravene på totalt ca. 4,5 mill kroner representerte et rentetap på 22.500 kroner i 2002³⁸. Tenker en seg at det totale kravet kunne vært sendt to måneder tidligere, utgjør rentetapet 45.000 kroner.

5.2.4 Oppstartingsstilskudd og kompensasjonstilskudd

Oppstartingsstilskudd og kompensasjonstilskudd er tilskudd kommunen mottar fra Husbanken, knyttet til Handlingsplan for eldreomsorgen³⁹ og Opptappingsplan for psykisk helse⁴⁰. Formålet er å stimulere kommunene til å øke tilbudet av sykehjemsplasser og boliger tilrettelagt for heldøgns pleie og omsorg⁴¹. Tilskuddene skal sette kommunene i stand til å bygge, kjøpe eller utbedre sykehjem og omsorgsboliger ut fra lokale behov.

Tilskuddsordningen er delt i to; Det gis et oppstartingsstilskudd til opprettelse av omsorgsboliger og sykehjemsplasser og det gis et tilskudd til kompensasjon for renter og avdrag på lån, kompensasjonstilskudd, til prosjekter som har fått oppstartingsstilskudd. Alle prosjekter som blir tildelt oppstartingsstilskuddet, får automatisk kompensasjonstilskudd.

³⁵ Lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd.

³⁶ Telefonsamtale med en representant fra Bekkestua rehabilitering.

³⁷ 2. halvår 2001 og 1. halvår 2002

³⁸ $4.500.000 * 0,06 * 30 / 360 = 22.500$ kroner

³⁹ St. meld. nr. 50 (1996-1997) Handlingsplan for eldreomsorgen.

⁴⁰ St. prp. nr. 63 (1997-1998) Opptappingsplan for psykisk helse.

⁴¹ Husbanken 8.B.9: Retningslinjer for tilskudd fra Husbanken til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, oppstartingsstilskudd, og kompensasjonstilskudd til dekning av renter og avdrag på lån under Handlingsplan for eldreomsorgen og Opptappingsplan for psykisk helse.

Kommunen mottok i overkant av 60 mill kroner i oppstartingsstilskudd i 2002. Revisjonen har sett nærmere på to utvalgte utbetalinger fra Husbanken, det ene til Altea bo- og behandlingssenter i Spania, og det andre til Skytterdalen 15⁴².

Av Husbankens retningslinjer⁴³ fremkommer at kommunen for å motta oppstartingsstilskuddet, må søke om utbetaling når byggearbeidene er fullført. Husbanken må så saksbehandle søknaden før utbetalingen kan skje. Altea var ferdigstilt i februar 2002⁴⁴. Utbetalingen til Altea var på 12.645.650 kroner og ble foretatt den 6. mai 2002. Skytterdalen var ferdigstilt september 2002 med første innbetalte husleie fra beboere i oktober. Utbetalingen på 33.480.000 kroner ble foretatt den 5. desember 2002.

I 2002 ble det utbetalt 7.808.107 kroner i kompensasjonstilskuddet til Bærum kommune. Beløpet fordelte seg på omsorgsboliger/sykehjem innen 10 prosjekter. Av de nevnte retningslinjer fremkommer at dette tilskuddet utbetales automatisk i desember hvert år. Revisjonen har sett at utbetalingsdatoen for hele tilskuddet var 23. desember.

5.2.5 Refusjonskrav legevakten

Bærum kommune mottar penger fra Asker kommune i forbindelse med driften av Asker og Bærum legevakt. For 2002 ble det i Bærum kommune budsjettetert med innbetalinger fra Asker på 5.108.900 kroner. Etter avtale ble beløpet innbetalt i to halvårslige innbetalinger 1. april og 1. oktober. I tillegg innbetalte Asker i juli 2002 et refusjonskrav på 494.859 kroner som gjaldt driften i 2001. Dette kravet gjaldt manglende innbetaling fra Asker etter at regnskapet for 2001 var gjennomgått og driftsutgiftene fordelt mellom kommunene.

Asker og Bærum legevakt har opplyst at beregningen av refusjonskrav skal skje etter samarbeidsavtale mellom partene. I denne avtalen fremgår det at *legevakten fakturerer a konto i henhold til budsjett 1.4 og 1.10, og avregner etter regnskapsavslutning i februar*. Når refusjonskravet er regnet ut, blir det attestert av Bærum kommunerevisjonen og sendt Asker kommune for utbetaling. Denne utbetalingen skjer straks Asker har mottatt kravet. Eventuell forsinkelse forklares i hovedsak med stor arbeidsmengde ved legevakten⁴⁵.

Revisjonen har sammenlignet innbetalingen av refusjonskrav for legevaktdrift i 2001 med tilsvarende innbetaling året før. Bærum kommune mottok betaling i henhold til refusjonskrav for 2000 fra Asker kommune i februar 2001. I 2002 mottok Bærum pengene for tilsvarende krav i juli. Dette utgjør en differanse på 4-5 måneder. Innbetaling av refusjonskravet til Bærum for driften i 2001 4 og en halv måned tidligere, ville utgjort 11.134 kroner i renteinntekter⁴⁶.

5.2.6 Statlige overføringer til barnehager

Bærum kommune mottar statstilskudd fra Barne- og familiedepartementet til drift av kommunale og private barnehager⁴⁷. Tilskuddet utbetales etter samlet søknad fra kommunen, på bakgrunn av opplysninger i årsmeldingene fra barnehagene per desember året før. For

⁴² Leiligheter for unge.

⁴³ Husbanken 8.B.9: Retningslinjer for tilskudd fra Husbanken.

⁴⁴ Opplysning fra saksbehandler hos Eiendomsforvaltningen.

⁴⁵ Når det gjelder etterslepet for driften av legevakten i 2002, ble regnskapet ferdig revidert 11. juni 2003 og sendt legevakten for videresendelse til Asker kommune.

⁴⁶ 494.859 kroner * 0,06 * 135 / 360 = 11.134 kroner.

⁴⁷ Tilskudd i følge rundskriv Q-2/2002 Statstilskudd til drift av barnehager for 2002.

2002 sendte kommunen søknad til fylkesmannen innen fristen 16.01.02 og mottok tilskudd på totalt 168.965.150 kroner til drift av barnehager. Av dette er 98 % tilskudd mottatt på bakgrunn av innsendt søknad ved årets begynnelse, og 2 % ekstratilskudd etter melding om åpning av barnehage eller endring i antall barn i løpet av året.

Statstilskuddet ble utbetalt av fylkesmannen i Oslo og Akershus⁴⁸ i 4 like store terminer:

- utbetaling i mars for januar/februar/mars. (Kommunen mottar forskudd i januar som går til fratrekk på 1. kvartal.)
- utbetaling i april for april/mai/juni.
- utbetaling i juni for juli/august/september.
- utbetaling i oktober for oktober/november/desember.

Revisjonen har i økonomisystemet sett at samtlige innbetalinger er kommet på kommunens konto til angitt tidspunkt. Vi har videre sett at ekstratilskuddet er søkt om og utbetalt i henhold til reglene fastsatt i nevnte rundskriv.

5.2.7 Statlige overføringer til skolefritidsordningen

Bærum kommune mottok i 2002 et tilskudd fra Statens Utdanningskontor i Oslo og Akershus til drift av skolefritidsordningen (SFO)⁴⁹. Tilskuddet utbetales etterskuddsvis etter samlesøknad fra kommunen. Størrelsen på tilskuddet baseres på eksakte elevtall fra SFO.

Kommunen mottok totalt 18.046.452 kroner i slikt statstilskudd i 2002, utbetalt i 2 terminer. For våren har kommunen fått tildelt 10.462.600 kroner til dekning av skolefritidsordning for 4.369 barn og for høsten har kommunen fått tildelt 7.584.452 kroner til dekning av skolefritidsordning for 4.670 barn. Revisjonen har i økonomisystemet sett at beløpene er mottatt i kommunen i henhold til gjeldende utbetalingsdatoer, dvs. den 30.06. og 31.12.

5.3 Revisjonens vurdering

Av de valgte tilskudd og refusjoner er det flere kommunen ikke kan påvirke i forhold til utbetalingsdato. Dette gjelder ramme- og kompensasjonstilskudd. Utbetalingene er skjedd til rett dato og i henhold til reglene som er satt for den enkelte utbetaling.

For de resterende tilskuddene/refusjonene, vil forsinkelser fra kommunens side kunne medføre tapte renteinntekter. Når det gjelder oppstartingstilskudd og de statlige overføringene til barnehager og skolefritidsordningen er det etter revisjonens vurdering intet å utsett på tidspunktet for utbetalingene i forhold til retningslinjene, eller tidspunktet for når kommunen har søkt om tilskuddet.

Derimot tyder undersøkelsen på at kommunen ved innkreving av integreringstilskudd, fastlønnstilskudd, refusjonskrav legevakten kan ha noe å hente ved at pengestrømmene kreves/søkes innbetalt tidligere.

For integreringstilskudd er det vanskelig å anslå noe eksakt rentetap, da kommunens krav overfor utlendingsdirektoratet avhenger av kunnskap om de flyktningene som bosetter seg i kommunen. Men etter revisjonens vurdering kan det være noe å hente ved å innskjerpe

⁴⁸ Ved Sosial- og familieavdelingen.

⁴⁹ På bakgrunn av rundskriv F-16-02 fra Utdanningsdepartementet om tilskudd til skolefritidsordninger.

kartleggingen og innsendelse av krav. En måneds forbedring på alle krav ville for 2002 utgjort nærmere 90.000 kroner i ekstra renteinntekter.

Fastlønnstilskuddet for fysioterapeuter kan etter revisjonens vurdering tilsvarende utbetales tidligere dersom kommunen er raskere til å samle inn aktuelle krav og sende dem til trygdekontoret. To måneder utgjør som vi har sett et anslått rentetap på 45.000 kroner. Revisjonen mener videre at refusjonskravet til Asker for drift av legevakt kunne vært sendt tidligere for å unngå et mulig tap på opptil 11.134 kroner.

Samlet for tilskudd og refusjoner der kommunen har muligheter til å påvirke tidspunktet for utbetaling, mener revisjonen det kan være noe å hente ved bedre styring. Vi har i rapporten sett at kommunen har muligheter til å tjene renteinntekter på tidligere innsendte krav eller søknader for ulike typer tilskudd/refusjoner. Av den grunn mener vi at det også for andre tilskudd/refusjoner vi ikke har sett på her, kan være tilsvarende innsparingspotensiale.

Innsparing forutsetter etter revisjonens vurdering at tjenestestedene prioriterer å sende krav til aktuell utbetalingsinstans tidlig. Forskyvning av innkreving av tilskudd og refusjoner i forhold til andre arbeidsoppgaver og i forhold til den dato det tidligst er mulig å motta pengene, medfører dårligere likviditet for kommunen og kan utgjøre betydelige rentetap.

Revisjonen mener at arbeidsinnsatsen må vurderes i forhold til potensielle innsparinger. Det har liten hensikt at tilskudd/refusjoner blir utbetalt kommunen raskt dersom innsparingen må dekke økte arbeidskostnader. Men med det potensiale vi mener ligger i raskere innkreving, bør kommunen kunne sørge for høyere prioritering av slike oppgaver. Vi mener at det kan være hensiktsmessig at hvert enkelt tjenestested ser på egne rutiner for innkreving av aktuelle refusjoner/tilskudd i den hensikt å motta penger på et så tidlig tidspunkt som mulig.

6. SKATT OG LÅNEBETJENING

6.1 Vurderingskriterier

I dette avsnittet har vi valgt å se nærmere på to skatterelaterte pengestrømmer og et lån kommunen administrerer på vegne av Husbanken. Kriteriet blir at kommunen må håndtere valgte pengestrømmer på en slik måte at en utnytter muligheter for renteinntekter optimalt.

Revisjonen har valgt å undersøke følgende i dette avsnittet:

- Arbeidsgiveravgift.
- Skatteinngang.
- Lånebetjening av husbanklån.

6.2 Funn/fakta

6.2.1 Arbeidsgiveravgift

Kommunene er pålagt å innbetale arbeidsgiveravgift til staten i 6 terminer på følgende datoer fastsatt statlig: 15. januar, 15. mars, 15. mai, 15. juli, 15. september og 15. november.

For 2002 ble det utbetalt kroner 301 mill i arbeidsgiveravgift fra Bærum kommune. Revisjonen har sett av økonomisystemet at utbetalingene er foretatt på de fastsatte datoer.

6.2.2 Skatteinngang

Skatteinngangen er en av kommunens store inntektskilder. Skatteinngangen blir regulert av statlig regelverk og statlig tilsyn. Bærum kommune har utarbeidet en rutinebeskrivelse som forklarer hvordan forskudd skal tas⁵⁰.

Alle kommunens arbeidsgivere plikter å innbetale forskuddstrekk til kommunekassereren i 6 terminer. Disse er som for arbeidsgiveravgift: 15. mars, 15. mai, 15. juli, 15. september, 15. november og 15. januar for årets to siste måneder. I tillegg betaler personlig næringsdrivende inn forskuddsskatt i mars, mai, september og november. Skatten innbetales på en ikke rentebærende postgirokonto i kommunen. Pengene blir deretter utbetalt etter faste satser til staten, folketrygden, fylkeskommunen og kommunen den 5. eller 6. i påfølgende måned.

Når det er innbetalt mye skatt på postgirokontoen, kan kommunekassen ta forskudd av forskuddstrekk og forskuddsskatt for inneværende år, dvs. overføre forskudd før ordinær utbetalingsdato (5. eller 6.) Dette kan gjøres de månedene forskuddstrekket innbetales, dvs. annen hver måned. Forskuddet overføres til en rentebærende bankkonto i kommunen på de datoene kommunen selv finner det forsvarlig. Forskuddet må samtidig beregnes for de tre andre aktørene: staten, folketrygden og fylkeskommunen. Av den grunn kan ikke kommunen ta forskudd hvis innbetalt forskuddstrekk ikke kan dekke overføring til alle aktørene.

Årsaken til at det tas forskudd, er at kommunen får overført skatt fra postgiro til rentebærende konto. Det er ingen grense oppad for hvor stort enkeltvis forskudd en kan ta, men det må alltid foreligge en reserve på postgirokonto på minst 180 mill kroner til å imøtekomme belastningen ved såkalt FLT. FLT er en clearingskonto for innbetaling av forskuddstrekk fra arbeidsgivere til kontorkommunen og oppgjør tas i slutten av oppgjørmåneden. FLT er den store usikkerhetsfaktoren ved å ta forskudd fordi en ikke vet hvor mye som skal til fordeling ved månedsoppgjøret. Så snart månedsoppgjøret for FLT er foretatt, kan kommunen igjen ta forskudd. Revisjonen har fått opplyst at det sjelden tas forskudd to dager etter hverandre og at det ikke er hensiktsmessig å ta forskudd på mindre beløp (inntil 5 mill kroner).

I 2002 tok Bærum kommune ut 2 mrd kroner i forskudd. Samlet skatteinngang var på 2,36 mrd kroner. I dette beløpet inngår en del innbetalt skatt kommunen ikke har anledning til å ta forskudd av, som for eksempel restskatt, skatt på fjorårets inntekt, marginoppgjør.

Forskuddet fordelte seg slik gjennom året⁵¹:

⁵⁰ Rutinebeskrivelse: Forskudd på månedsoppgjør, utarbeidet med hjemmel i skatteoppkreverinstruksen, forskrift om gjennomføring av fordelingen av betalt skatt og fordelingsreglene.

⁵¹ Tabellen viser tall fra likviditetsoversikten fra kommunekassen.

Måned	Forskudd i kroner (dato)	Forskudd i kroner (dato)	Forskudd i kroner (dato)	Forskudd i kroner (dato)	Sum kroner
Januar	250 mill (18.)				250 mill
Mars	50 mill (15.)	200 mill (19.)	140 mill (21.)		390 mill
Mai	50 mill (14.)	250 mill (16.)	30 mill (21.)	100 mill (22.)	430 mill
Juli	40 mill (10.)	120 mill (16.)	40 mill (17.)	50 mill (26.)	250 mill
Sept.	250 mill (18.)	100 mill (24.)	25 mill (30.)		375 mill
Nov.	50 mill (14.)	100 mill (18.)	100 mill (25.)	55 mill (27.)	305 mill
Sum					2000 mill

Vi ser av datoene for når forskudd er tatt, at kommunen tar det første forskuddet nærme fristen for innbetaling fra arbeidsgiverne (den 15. i samme måned). Videre fremkommer det at forskudd blir tatt jevnlig utover i måneden dersom det er rom for det.

Som illustrasjon har revisjonen regnet ut hva en dags tidligere forskudd vil innebærer på et forskudd på 250 mill kroner. Med en kalkulasjonsrente på 6 % i en dag utgjør rentetapet 41.667 kroner⁵². To dagers forsinkelse utgjør et rentetap på 83.333 kroner osv.

Revisjonen har på grunn av materialets kompleksitet ikke muligheter til å foreta beregning av hvilke rentemessige konsekvenser det viste forskuddet har hatt. I møte med en representant fra kommunekassen har revisjonen fått vite at kommunen for 2002 har hatt anslåtte renteinntekter på ca. 5,6 mill kroner ved å ta forskudd⁵³.

6.2.3 Lånebetjening av husbanklån

Husbanken yter lån og etableringstilskudd til kjøp av bolig. Lån og tilskudd er behovsprøvd og skal være et gunstig virkemiddel for kommunene overfor unge i etableringsfasen og andre med etableringsproblemer⁵⁴. Lånet skal administreres av kommunene og videreformidles til kommunens innbyggere etter søknad. Låntaker kan ikke søke Husbanken direkte om lån eller tilskudd. Fra 2003 er lån til videreutlån endret til startlån.

I Bærum kommune er det boligkontoret som mottar søknadene fra innbyggerne, samt søker Husbanken om etableringstilskudd og lån for videreutlån. Frist for søknad til Husbanken er i slutten av november med utbetaling mars/april året etter. For 2002 fikk kommunen tildelt et tilskudd på 11,2 mill kroner og et lån til videre utlån på 30 mill kroner, begge utbetalt 23. april. Tilskudd og lån skal "vare" til april 2003, dvs. til neste bevilgning fra Husbanken.

Etableringstilskuddet skal ikke betales tilbake til Husbanken. Unntak gjelder der mottaker innen en viss tid selger boligen vedkommende fikk lånet til og flytter fra kommunen.

Lån til videre utlån er et annuitetslån uten avdragsfri periode, med en total løpetid på 22 år. Lånet har kvartalsvise terminforfall, første forfall 1. august 2002, 1. november, 1. februar 2003, 1. mai osv. Ved utbetaling av lånet mottar kommunen en terminliste over renter, avdrag og eventuelle gebyr for hver termin i hele lånets løpetid.

⁵² 250 mill. kroner * 0,06 * 1 / 360 = 41.667 kroner.

⁵³ Møte 20.05.2003.

⁵⁴ Husbanken 7.B.13: Retningslinjer for startlån fra Husbanken.

Kommunen mottar en giro ved hver termin ca. en måned før forfall. Utbetalingen blir anvist til utbetaling av økonomisjefen. Revisjonen har undersøkt om renter og avdrag på lånet innvilget i 2002 er betalt i henhold til terminliste. Vi har sett at begge utbetalingene foretatt i 2002, henholdsvis 1. august og 1. november, ble utbetalt i samsvar med terminforfall.

Når en lånsøker blir innvilget tilskudd eller lån, blir tilskudd/lån utbetalt fortløpende. Fordi mottaker har behov for tilskuddet/lånet omgående, har ikke kommunen mulighet til å holde igjen utbetalingen for eventuelle renteinntekter.

Ansvar for innkreving av renter og avdrag, samt purring, er lagt til inkassofirma Lindorff AS. Ekstraordinære avdrag som blir innbetalt kommunen, kan lånes ut igjen. Boligkontoret opplyser at Bærum kommune benytter seg av denne muligheten.

6.3 Revisjonens vurdering

Arbeidsgiveravgiften er en pengestrøm Bærum kommune ikke har muligheter til å påvirke annet enn å betale på de fastsatte datoene. Vi har sett at praksis her er tilfredsstillende.

Når det gjelder skatteinngang, er det av betydning at en maksimalt utnytter mulighetene til å ta forskudd. I og med at skatt fra kommunens arbeidsgivere innbetales på ikke rentebærende konto, har det stor økonomisk betydning at kommunen tar forskudd så tidlig som mulig og dermed tjener renteinntekter.

Revisjonens undersøkelser har vist at kommunekassen har gode rutiner for å ta forskudd. I 2002 ble tatt forskudd av 85 % av den totale skatteinngangen. Med tanke på at det ikke er anledning til å ta forskudd av alt som innbetales, og at kommunen til enhver tid må ha en reserve på 180 mill kroner, mener revisjonen at det ikke er noe å utsette på kommunens praksis. Renteinntektene for 2002 ved å ta forskudd anslås til å være om lag 5,6 mill kroner. Revisjonen ønsker derfor å fremheve viktigheten av at denne praksis videreføres.

De pengene kommunen mottar i forbindelse med lånebetjeningen, er underlagt Husbankens retningslinjer og utbetalinger må følge fastsatte frister. Etter revisjonens vurdering har kommunen god kontroll på denne pengestrømmen og ikke potensiale for økte renteinntekter.

7. INNTEKTER OG FAKTURERING

7.1 Vurderingskriterier

Under dette punktet har vi sett nærmere på betalingsstyring i forbindelse med kommunens fakturering av tre utvalgte kommunale avgifter. Kriteriet i denne sammenheng er om kommunen får inn pengene så tidlig som mulig og effektivt sørger for purring av manglende innbetalinger. For at kommunen skal få pengene inn på konto så tidlig som mulig, er det viktig at faktura sendes ut i god tid og at rutine for purring er gode.

Vi har valgt å se nærmere på følgende avgifter:

- Kommunale gebyr.
- Oppholdsbetaling barnehager.
- Oppholdsbetaling skolefritidsordningen.

7.2 Funn/fakta

7.2.1 Kommunale gebyr

Kommunale gebyr omfatter innbyggernes betaling for vann, avløp, renovasjon, feiing, samt tilknytningsgebyr og merverdiavgift. Kommunen har ca. 25.000 abonnenter⁵⁵ og inntektene for disse tjenestene var i 2002 ca. 300 mill kroner. Tjenestene skal drives til selvkost⁵⁶. Effektivisering her medfører altså ikke økte inntekter for kommunen, men kan gi billigere tjenester til innbyggerne

Bærum kommune sender samlet faktura⁵⁷ to ganger årlig for betaling av vann-, avløps-, renovasjons- og feietjenestene. Første termin forfaller 20. mars (gjelder for januar - juni) og andre termin forfaller 20. oktober (gjelder for juli - desember). I 2002 ble faktura sendt ut 22. februar og 21. september, det vil si omtrent en måned før forfall⁵⁸. I henhold til det kommunale anordningsprinsipp, blir gebyrene postert i regnskapet når fakturaene sendes ut.

Ansvar for oppfølging av innbetaling og purring ligger hos kommunekassereren. Rutinene er at 1. gangs purring sendes tre uker etter betalingsfrist med ny forfallsdato 14 dager etter⁵⁹. Blir ikke regningen betalt, sender kommunen ut 2. gangs purring ca. 6 uker etter opprinnelig betalingsfrist. Betaler ikke abonnenten ved 2. gangs purring, sender kommunen begjæring om tvangssalg⁶⁰ til namsmannen en måned etter purringens forfallsdato⁶¹. Fra dette tidspunktet har ikke kommunen ansvaret for innfordringen.

For 2002 ble 1. gangs purring sendt til om lag 2.000 abonnenter (ca. 8 % av massen) og om lag 800 (ca. 3 %) begjæringer om tvangssalg sendt til namsmannen. Kommunen hadde per 16. desember 2002 utestående 593.688 kroner inklusiv purregebyr⁶². Av dette beløpet gjelder 302.000 kroner én kunde. Noe av det utestående er senere innbetalt. For 2002 er det undersøkt hvor stor løsningsgrad kommunen har på innbetaling av kommunale gebyr⁶³. Konklusjonen er at kommunen får inn 99 % av pengene den har krav på.

7.2.2 Oppholdsbetaling barnehager

Av Bærums kommunens totale salgsinntekter utgjorde brukerbetaling for kommunale tjenester 271 mill. kroner i 2002. Oppholdsavgift for barnehager utgjorde 90 mill. kroner av dette. Bærum kommune har 32 kommunale barnehager⁶⁴ med tilbud til barn i alderen 0-5 år.

Brukerbetaling for barn i barnehagen fastsettes av kommunestyret i forbindelse med behandlingen av handlingsprogrammet hvert år. Betalingen er differensiert i henhold til hvor mange timer og dager barnet har barnehageplass.

⁵⁵ Vann og avløp drift har register over kommunens abonnenter av de kommunale tjenester. Revisjonen har fått opplyst at det er foretatt en kvalitetskontroll av registeret og at det anses som godt oppdatert.

⁵⁶ Vann-, avløps-, renovasjons- og feietjenestene skal etter lovverket drives til selvkost, dvs. at kunden ikke betaler mer enn tjenesten koster. Jfr. Forurensningsloven, Lov om vass- og kloakkavgifter og Brann- og eksplosjonsvernloven.

⁵⁷ Samlet faktura er billigste måte, både saksbehandlingsmessig og for kommunens innbyggere ved betaling.

⁵⁸ Opplyst i møte med representant fra VA-drift 28.05.2003.

⁵⁹ Opplyst i møte med representant fra kommunekassen 28.05.2003.

⁶⁰ Kommunen har legalpant for betaling av avfallsgebyr, feieavgift og årsavgift for vann og kloakk, dvs. lovbestemt pant i fast eiendom, jfr. panteloven § 6-1 (2).

⁶¹ Det er sjelden det blir aktuelt å selge eiendommer eller bygninger for å få inn gebyrene.

⁶² Rapport fra FAK400 som er kommunens faktureringsystem og integrert med kommunens regnskapssystem.

⁶³ Kommunal undersøkelse i forbindelse med at kommunen skal få nytt innfordringssystem.

⁶⁴ I tillegg har kommunen 5 private barnehager med kommunalt optak, 1 barnehage for innvandrere og 1 barnehage for funksjonshemmede. Tall fra intranettet i juni 2003.

Barnehagenes kontorfellesskap har ansvar for fakturering og innfordring av brukerbetaling for alle kommunale barnehager. Fakturering følger kommunens retningslinjer⁶⁵ og foretas i FAK400⁶⁶. Faktura skal sendes minst 14 dager før forfall med betalingsfrist den 20. i hver måned. Ved fakturering sendes kontrolliste over samtlige fakturagrunnlag til barnehagene for kontroll av barnehagestyrer. Styrer kontrollerer at antall barn, oppholdstid og brukerbetaling er i henhold til eventuelle endringer. Kontrollerte lister returneres barnehagenes kontorfellesskap, og eventuelle endringer registreres i FAK400. Kontorfellesskapet har ansvaret for innfordring frem til barnet har sluttet i barnehagen. Når barnet har sluttet, vil kravet bli overført til inkasso. Denne prosessen styres av regler i barnehageloven og tvangsfullbyrdelsesloven⁶⁷.

Retningslinjene for innfordring er som følger⁶⁸:

Saksgang	Når
Utsendelse av faktura	Minst 14 dager før forfall
Forfall	Den 20. i hver måned
Purring/inkassovarsel/varsel om oppsigelse	19 dager etter forfall
Inkassoliste	21 dager etter purring
Oppsigelse	Senest 10 dager etter inkassoliste
Oversendelse inkasso	1 dag etter oppsigelse effektivt

Dagens forfall er satt på bakgrunn av at det i hovedsak er den 20. som er lønningsdag for de fleste og at betalingsevnen er større tett på lønningsdag⁶⁹.

Betalingsmåten autogiro/avtalegiro er ikke i bruk i dagens faktureringsystem. Revisjonen har fått opplyst at slike betalingsmåter kan bli implementert i nytt faktureringsystem som kommunen skal ta i bruk fra høsten 2003.

Oppholdsbetaling skjer fast hver måned med unntak for juli måned. Revisjonen har sett nærmere på når kommunen faktisk mottok innbetalingene i forhold til forfallsdato. Vi har valgt 45 tilfeldige kunder og undersøkt deres reskontro⁷⁰ i periodene april-mai og november-desember 2002. Kundene ble fakturert ca. 15 dager forut for forfall. Undersøkelsen viste at kundene i gjennomsnitt betalte 4 dager etter forfall. Dersom en antar at gjennomsnittet gjelder for alle oppholdsbetalingene i 2002, kan vi anslå et rentetap på 60.000 kroner⁷¹.

7.2.3 Oppholdsbetaling skolefritidsordningen

Skolefritidsordningen blir administrert av skolekontoret i kommunen. For 2002 utgjorde brukerbetalingen 57 mill kroner. Brukerbetalingen blir fastsatt av kommunestyret. Rutinene for fakturering og innfordring av oppholdsbetaling ved skolefritidsordningen er de samme som for barnehager (se over). Forskjellen er at økonomienheten har ansvar for fakturering og innfordring og at det er SFO-leder som mottar kontrolliste. Kontrollerte lister returneres økonomienheten for oppdatering av eventuelle endringer i FAK400.

⁶⁵ Bærum kommunes økonomihåndbok: Retningslinje for fakturering i faktureringsystemet.

⁶⁶ Kommunens faktureringsystem.

⁶⁷ Lov av 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager og Lov av 26 juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring.

⁶⁸ Bærum kommunes økonomihåndbok: Retningslinje for purring/inkasso.

⁶⁹ Opplyst av representant på barnehagekontoret.

⁷⁰ Oversikt over kommunens regnskap for den enkelte kunde, som bl.a. angir utestående beløp.

⁷¹ 90.000.000 kroner * 6 % * 4 / 360 = 60.000 kroner

Oppholdsbetaling skjer fast for hver måned med unntak for juli måned. Revisjonen har også her sett nærmere på når kommunen mottok innbetalingene i forhold til forfallsdato. Vi valgte 36 tilfeldige kunder og undersøkte deres reskontro i perioden april-mai 2002. Kundene ble fakturert ca. 15 dager forut for forfallsdato som er den 20. hver måned. Det viste seg at kundene betalte i gjennomsnitt 3 dager etter forfall. Dersom en antar at gjennomsnittet gjelder for alle oppholdsbetalingene i 2002, kan vi anslå et rentetap på 28.500 kroner⁷².

7.3 Revisjonens vurdering

Revisjonen har ikke foretatt en generell vurdering av kommunens faktureringsrutiner, men vi har sett at rutineene for de utvalgte betalingene fungerer. Kommunen har mindre enn 0,2 % av innbetalingene for kommunale gebyr utestående. Dette resultatet er høyt, og etter revisjonens vurdering viser det at kommunen har gode rutiner for innfordringen. Når det gjelder oppholdsavgift for barnehager og skolefritidsordning, har revisjonen sett at kundene i gjennomsnitt betalte 4 og 3 dager etter forfall, noe som må betegnes som tilfredsstillende for kommunen. Revisjonen mener at det faktum at enkelte innbyggere er dårlige betalere eller ikke betaler etter gjentakende purringer vanskelig kan forbedres eller forhindres.

Til tross for god innfordring, ønsker revisjonen å fremheve noen områder der kommunen kan ha visse muligheter til forbedring. Vi har sett at betalingsmåter som autogiro/avtalegiro ikke er i bruk i dagens faktureringsystem. Dersom slike betalingsmåter innføres i nytt system, sørger banken for belastning på forfallsdato, noe som kan begrense et eventuelt rentetap for kommunen. Revisjonen mener dette generelt kan gjøre innbetaling for kommunale tjenester mer effektiv, men det forutsetter at flest mulig kunder benytter seg av muligheten. Etter vår vurdering vil det da være viktig at administrasjonen bredt markedsfører tilbudet til kundene.

Forfallsdato for oppholdsavgift er fastsatt til den 20., med utsendelse av faktura den sjette. Revisjonen mener det kan være hensiktsmessig for kommunen å vurdere muligheten for og nytten av å endre disse datoene. Forbedrer kommunen eksisterende rutiner slik at fakturaer for oppholdsbetaling sendes ut den 15. forut for gjeldende måned, med forfall den 1. i den måned betalingen gjelder for, vil en kunne oppnå en årlig rentegevinst på 490.000 kroner⁷³. Begrunnelsen for fastsatt forfall er at betalingsevnen er større tett på lønningdag. Endring av forfallsdato til den første i måneden vil etter revisjonens mening ikke ha betydelig innflytelse på betalingsevnen, særlig dersom en innfører autogiro/avtalegiro som betalingsmåte.

⁷² 57.000.000 kroner * 0,06 * 3 / 360 = 28.500 kroner.

⁷³ 147.000.000 kroner * 0,06 * 20 / 360 = 490.000 kroner.

8. REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER

8.1 Konklusjon

Rapporten viser at Bærum kommune har god styring på de kommunale pengestrømmene vi har undersøkt. Det kan likevel være noe å hente ved forbedring av leverandørutbetalinger, innkreving av tilskudd/refusjoner, samt deler av innfordringsprosessen ved kommunale inntekter.

Det er mange feil i betalingsbetingelsene på fakturaer fra leverandører kommunen har rammeavtaler med. Feil i 2002 kan ha ført til et rentetap for kommunen på nærmere 163.000 kroner. Videre er det flere feil i utvalget der det er mer tilfeldig at feilutbetaling ikke har blitt resultatet. Revisjonen mener kommunen har et klart forbedringspotensiale i å betale fakturaer til rammeavtaleleverandører i samsvar med avtalte betalingsbetingelser. Vi har sett at kommunen har utarbeidet rutiner for å sikre dette. Med tanke på antall feil, ser revisjonen et klart behov for en innstramning av bruken av de retningslinjene som foreligger.

Av de tilskudd og refusjoner vi har sett på, mener revisjonen at kommunen ved innkreving på et tidligere tidspunkt har muligheter for økte renteinntekter. Rapporten viser at sen innkreving i 3 av de 7 tilskuddene/refusjonene medførte tapte renteinntekter for kommunen i 2002. De resterende utbetalingene kan kommunen enten ikke påvirke, eller så har revisjonen ikke noe å utsette på dato for utbetaling.

For det første har revisjonen sett eksempler på sen innkreving av integreringstilskudd. For to utbetalinger av korrigeringsstilskudd har vi anslått et rentetap på 58.725 kroner. For de resterende 6 utbetalingene er det vanskeligere å anslå et rentetap, men kan en anta at flyktninge- og innvandrerkontoret kunne sendt kravene en måned tidligere innebærer det renteinntekter på 75.055 kroner.

Det andre rentetapet vi har sett, gjelder for Rehabilitering Bekkestua. Tapet lyder på 45.000 kroner forutsatt at kravene om fastlønnstilskudd kunne vært sendt to måneder tidligere. For det tredje kunne Asker og Bærum legevakt unngått tapte renteinntekter på opptil 11.134 kroner dersom refusjonskrav for legevaktdrift hadde vært sendt tidligere.

De tre tapsanslagene beløper seg samlet på nærmere 190.000 kroner. Revisjonen ønsker ikke vektlegge selve beløpet, men vi konkluderer med at kommunen kan få en innsparing ved å prioritere innkreving av pengene tidligere. Dette antar vi også kan gjelde generelt for de tilskudd/refusjoner vi ikke har undersøkt.

Dagens faktureringsystem benytter ikke autogiro/avtalegiro som betalingsmåter. Revisjonen har fått opplyst at dette kan bli endret når nytt system innføres høsten 2003. Det er etter vår vurdering av vesentlig betydning at kundene får kjennskap til en slik måte å betale på for at dette skal resultere i en mer effektiv innkreving av kommunens inntekter. Dette vil kunne gi innsparing i de administrative utgiftene i kommunen.

For oppholdsavgift i barnehager og skolefritidsordningen har revisjonen sett en mulig rentebesparelse i forhold til å endre forfallsdato. Dette kan vurderes også for andre innbetalinger til kommunen. Revisjonen mener det er viktig at faktureringsrutinene vurderes med jevne mellomrom for å sikre raskest mulig innfordring av krav.

En mer detaljert gjennomgang kunne avdekket et mer konkret rentetap for hver enkelt av kommunens pengestrømmer. Revisjonen mener dette bør være en oppgave for tjenestestedene i forhold til de inntekter og utgifter som gjelder hver enkeltes virksomhet. Men det er etter vår oppfatning et potensiale for høyere renteinntekter ved forbedring, også utover våre undersøkelser.

8.2 Anbefalinger

1. Administrasjonen bør sikre at kommunens rutiner angående rammeavtaler og leverandørens betalingsbetingelser følges.
2. Flyktninge- og innvandrerkontoret bør vurdere tiltak for å kartlegge aktuelle krav og oversende korrigeringsstilskudd til UDI tidligere for å unngå rentetap.
3. Rehabilitering Bekkestua bør vurdere tiltak for å samle inn krav og oversende dem til trygdekontoret tidligere.
4. Asker og Bærum legevakt bør vurdere tiltak for å kunne kreve inn refusjonskrav fra Asker kommune så tidlig som mulig etter at regnskapet er klart.
5. Administrasjonen bør vurdere om det er andre tjenestesteder i kommunen som har et forbedringspotensiale med hensyn til mer effektiv innkreving av variable tilskudd og refusjoner.
6. Administrasjonen bør vurdere om forfallsdato for innbetaling av oppholdsavgift for barnehager og skolefritidsordningen kan endres i den hensikt å oppnå økte renteinntekter.

LITTERATUR OG KILDEHENVISNINGER

Barne- og familiedepartementet: Rundskriv Q-2/2002 Statstilskudd til drift av barnehager for 2002.

Husbanken 7.B.13: Retningslinjer for startlån fra Husbanken.

Husbanken 8.B.9: Retningslinjer for tilskudd fra Husbanken til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, oppstartingstilskudd, og kompensasjonstilskudd til dekning av renter og avdrag på lån under Handlingsplan for eldreomsorgen og Opptappingsplan for psykisk helse.

Lov av 05.05.1995 nr. 19: Lov om barnehager (barnehageloven).

Lov av 08.02.1980 nr. 2: Lov om pant (panteloven).

Lov av 13.03.1981 nr. 6: Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).

Lov av 14.06.2002 nr. 20: Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven).

Lov av 25.09.1992 nr. 107: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Lov av 26.06.1992 nr. 86: Lov om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven).

Lov av 31.05.1974 nr. 17: Lov om kommunale vass- og kloakkavgifter.

Rutinebeskrivelse for Bærum kommune: Forskudd på månedsoppgjør.

Samarbeidsavtale mellom Asker kommune og legevakten, datert 02.01.02.

St. meld. nr 50 (1996-1997) Handlingsplan for eldreomsorgen.

St. prp. nr. 63 (1997-1998) Opptappingsplan for psykisk helse.

Utdanningsdepartementet: Rundskriv F-16-02 om tilskudd til skolefritidsordninger.

Utlendingsdirektoratet: Rundskriv 24/02 ADA: Integreringstilskudd for år-1 og år 2-5 i 2002.